

פרטי כל מס. 16/ג

מיטיבת ועדת החינוך שהתקיימה
ביום ג', כ"ב סיון תשי"א
26.6.1951, בטעה 11.45.

זוכים:

חברי הועדה:

- ס. פרטיץ - היו"ר
- פ. אילנית
- ע. אסף
- ב. צ. דינבורג
- א. הכרמלי
- ד. גצר
- א. רזיאל-נאור.

מוזמנים:

- דר. בן-יהודה - מנהל מסד החינוך.
- גב. סטנר - היועץ המשפטי של מסד החינוך.

חסרים:

- ע. אסף
- א. אלמליח
- י. גורי
- ר. כגן
- א. ד. לונזשטיין
- י. סטילנסקי
- ד. צ. טנקס
- א. צילינג

סדר-היום:

- א. בחירת ועדת סגנה לבירור שאלות גיוס המורים והגבנות לשרות המילואים.
- ב. השתלסות המורים.

היו"ר ס. פרטיץ:

פנתחת את הישיבה.
בסדר-היום של ישיבתנו עומדים כמה ענינים: א) ויכוח על הכשרת מורים, ב) לשכת הנוער, ג) מינוי ועדת לבירור שאלות גיוס המורים והגבנות לשרות המילואים.

לדעתי, יש לפתוח בסאלה השלישית.
בסמע תחילה מפי דר. בן-יהודה אם חלו שינויים במצב. אני, מתוך המציאות יודעת, כי המצב הוא בכל רע בקשר לגיוסם של המורים והגבנות לשרות המילואים, ובקשר לכך סאנו רוצים סמוסדות החינוך יהיו פתוחים גם בחודסי הקיץ.

לאיום חסכיתה של הפיקוח.

ב. צ. דינבורג:

לדאבוני, לא יכולתי להסתתף בישיבות הועדה ולא סמעתי את הרצאתו של דר. בן-יהודה. אך יש לי כמה הצעות קונקרטיות, והייתי רוצה להסמיען. אני רוצה לדבר רק דקות מספר, ואחר-כך יחברי הועדה יעידו את הערותיהם בקשר להצעות אלו.

היו"ר ס. פרטיץ:

אני אסמור לך את הזכות לרשות חדיבור. אך בטרם נעבור לנוסאים אחרים, נסמע מדר. בן-יהודה אם חל איזה טהוא שינוי, ואם אנו עדיין זקוקים לועדת חסגנה בקשר לסאלת גיוסם של המורים והגבנות לשרות המילואים.

דר. בן-יהודה:

סינוי מעטי במצב עדיין לא חל. אנו מספלים בענין זה בלי הרף. הדבר נמצא עתה כידי ממלא מקום שר החינוך, מר טרת, והוא מטפל בכך בעצמו. ידוע לי, כי הוא פנה בתזכיר למסדר הבטחון והוא מחכה לתשובה בענין זה. המועד המכריע בנקודה זו הוא 15.7.51, כל המורות והגננות, יוצאי הסמינרים, כולם קבלו אורכה עד 15.7.51, ואם עד אז לא יבוא סינוי - יהיה על כולם ללכת לצבא. אנו התחלנו לטפל כבר בכך, כדי לדחות את גיוסם לסני חדשים. אבל גם בענין זה אין לי עדיין תשובה מעטית - זהו המצב.

חיו"ר ס. פרסיץ:

ברצוני לשאול את דר. בן-יהודה, אם ידוע לו, כי נתנו הוראות מסוימות על-ידי הפיקוח בקשר לצבאית הגננות. הן קבלו הוראות מתי לצאת את העבודה, מתי לסגור את המוסדות, והגננות עוסות את כל הסידורים שלהן. אינני יודעת כיצד נוכל להתגבר על הדבר הזה. כדאי היה לעשות משהו בקשר לכך, אולי כדאי לבחור בוועדת מטנה שתביא לסינוי הדברים. האם לדעתך, אין תקוה לסגות את פני הדברים?

דר. בן-יהודה:

ההוראות שהפיקוח נותן בקשר עם סגירת בתי-הספר במעברות - איננו בקשר עם הגיוס. המפקחים אינם יודעים מי מגייס ומי איננו מתגייס. סגירת המוסדות באה מחוסר תקציב. אין לנו תקציב להחזיק את כל הגנים ובתי-הספר במעברות פתוחים עוד חודשיים ולסלם למורים מתי מסכורות, כי עלינו לסלם למורים גם בעד החופס וגם בעד העבודה. מלבד זה שהדבר נראה כלא מוסרי וכלא גני כלפי הציבור, הרי עוד חסר לנו שיאמרו שהמורים מקבלים מסכורת ומקבלים חופס, וכאשר הם הולכים לעבודה בחופס הם מקבלים מסכורת נוספת. - דבר זה אינו נראה לנו. אני תומך בדעה, כי על בתי-הספר במעברות להסאר פתוחים במסך כל חדשי הקיץ. אולם, ישנם מורים שאינם זכאים לקבל מסכורת בחדשי הקיץ, מסום שנכנסו להוראה רק באמצע הטנה. על-כן נתתי הוראה, כי מורה שאיננו מקבל מסכורת עבור כל החופס, אלא, רק 6 ימים לכל חודש טעבד, אני מוכן לסלם לו עבור כל החופס וטיעבוד בחודשי החופס במעברות. בצורה זו יסארו בתי-ספר אחדים פתוחים, וכן אני עוזר למורה שבא, בניה, מחוץ-לארץ וקבל מסכורת רק 3 חודשים ואחר-כך יהיה עליו להסאר בחודשי הקיץ ללא מסכורת. אבל לתת מסכורת כפולה - לזה אין לי תקציב.

חיו"ר ס. פרסיץ:

אני רואה, כי אני בכל זאת לא ערבבתי את הפרסיות. אולם, אני גם התכוונתי למטבחים של מסרד הסעד שעליהם להסאר פתוחים, אני התכוונתי רק במקרה זה של גיוס, על כך אני דברתי.

דר. בן-יהודה:

לא הפיקוח הוא שנותן הוראה לסגור את בתי-הספר, אלא אקב גיוסה של הגננת סצריכה להתגייס ב-15.7.51 - עליה לסגור את הגן.

אשר לוועדת המטנה בקשר לבירור סאלות הגיוס - אני תמכתי בכך, לוועדת החינוך תפגס עם ועדת חוץ ובטחון. לדעתי, פגישה זו יכולה להועיל, כי על אף כל הקסיים שיט למסרד הבטחון, לחץ ציבורי שטיע על האנסים למצוא את הדרך.

חיו"ר ס. פרסיץ:

אני מציעה סאנו נבחר עתה בוועדת המטנה, ואני אקח דברים עם יוטב-ראס ועדת חוץ ובטחון. את מי אתם מציעים לוועדת מטנה זו?

א. הכרמלי:

אני מציע לוועדת מטנה זו את חברות הכנסת: נצר, רזיאל-נאור ופרסיץ.

חיו"ר ס. פרסיץ:

אנו נפגס ענד היום עם יו"ר ועדת חוץ ובטחון, כדי לקבוע את מועד הפגישה.

אנו עוברים לסעיף הטלמות המורים.

ב. צ. דינבורג:

מתוך עיון בסאלה זו, אני רואה כי סאלת
הסתלמות המורים תלך ותחמיר מסגרת לסבת,
ועלינו לנקוט באמצעים כלליים. סאלה זו מתחלקת ל-4 סוגים:

(א) יש להבטיח זרם מתמיד של תלמידים
סילכו לסמינרים ולבתי-מדרש למורים. כלל גדול הוא בידנו, במל הזמנים,
כי להוראה הולכים אנשים מסכנות סוציאליות מסוימות, בשעה שאין להם
פלא אפשרות אחרת. הרי, לדעתי, דוקא עתה, בשעה שלנוער יטבן אפשרויות
כה רבות וסיכויים לעתיד בה גדולים - ילך ויפחת מספר התלמידים הרוצים
ללמוד בסמינרים. מה היא הדרך לתיקון מצב זה? יש לטפל באופן רציני
במסגרות לסמינרים. דעתי, היא, כי צריכה להנתן אפשרות לגומרי 10
שנות לימוד להכנסה לכתות מסוימות בסמינר. מאידך גיסא, צריך לקבל
למכינות הרבה מן הנוער העולה, שלא קבלו השכלה מסודרת, ויש לו קרעי
השכלה. מכינות אלה אינן כתות ז' ו-ח', אלא, כתות מסוימות המתאימות
לכל סוגי האנשים. הן מתאימות לאנשי העיר והכפר, כי הן מבטיחות לתת
תנאים מסוימים, כגון: ביטול סכר לימוד, או סכר לימוד מועט ביותר.
מכינות אלה אינן צריכות להיות ליד כל הסמינרים, רק על-יד, נניח,
4 סמינרים, כלומר ליד הסמינרים הגדולים בערים שיש להם אפשרויות
כאלה. אני יכול להבטיח, טאנטיס אלה, הלומדים בכתות מיוחדות, אינם
מקבלים תעודת בגרות, אלא, הם מקבלים אותה יחד עם תעודת ההוראה.
דבר זה מבטיח לנו את המורים, כלומר עליו לעמוד בטתי בהינות, כעבור
שנתיים עומדים התלמידים בבחינות בגרות וכעבור 4 שנים - בבחינות
הוראה, ואת תעודת הבגרות מקבלים יחד עם תעודת ההוראה - כך אני
נוהג בסמינר שלנו. היו לנו כבר מצבים קשים הדומים לאלה בהוראה,
ועלי לציין, כי כל אלה שנכנסו למכינות, למעלה מ-90% נסארו בהוראה,
היו מקרים שלא נתתי תעודת בגרות לתלמידים שעמדו כבר בבחינות הבגרות
ועמדו לעזוב את הסמינר.

(ב) יש צורך לסדר שורה של סטיפנדיות
לבתי-המדרש למורים, סטיפנדיות אלה צריכות להנתן לתלמידים מצויינים
ומוכשרים, ויש להבטיח אותן בתקציב. יש לסדר כ-200 - 100 סטיפנדיות,
כדי סנהיה בטוחים סילכו אנשים טובים לסמינרים ולהבטיח קונטינגנט
של מורים.

(ג) עלי לציין, כי רמת ההוראה יורדת
כי אין מספיק מורים בסמינרים. אם מסתכלים ברמת המורים בסמינרים -
אין בזה מטום עידוד לרמת החינוך בארץ. על-כן, יש צורך לסדר בכל
השטחים, ואינני צריך לפרט אותם, שורה של קורסים מיוחדים להכשרת
מורים לסמינרים. ברוסיה, הקימו חברת אמפיצי הסכלה יחד עם מיניסטריון
לתרבות, כדי להכשיר מורים; צבאית-מסאגריס צרפלים לפינת - מפקאים; כי
המורים המוסמכים ביותר בארץ. אני מבטיח את עניני הסמינרים ואני אומר
את דברי מתוך ידיעה זו.

(ד) אטר לענין הסתלמות המורים - אני
מציע להסדיר קורסים מזורזים. יש צורך בפעולה מתמדת. אולם, לדעתי,
צריכה הסיטה להיות אחרת כשטח זה. בכל עיר גדולה, או בכל מרכז
חינוכי - יש לסדר קורסים. נניח, אחת לחודס לסדר יום לימודים למורי
הסביבה. יש לתכניס את כל ציבור המורים למסגרת הקורסים האלה. יש
לסדר קורסים כאלה בירוסלים, חיפה ותל-אביב, ברחובות ובחדרה; נניח,
קורסים של שני ימים בחודס למקצוע אחד, כי יש והמורים לומדים עתה
רק חצי שנה ונכנסים להוראה והמה זקוקים להסתלמות רבה. אני מציע
סמחלקת החינוך תקים ועדה מיוחדת לבירור סאלות הסתלמות המורים
והכשרתם. ועדה זו צריכה להיות קבועה שתבצע את הדברים האלה.

א. הכרמלי:
בכונה הצעתו הראשונה של חבר הכנסת
דינבורג. כוונתי לכך, מדוע אין בוגרי
בתי-הספר העממיים הולכים לסמינרים? מטום שאין בסמינרים כתות המסך,
והתלמיד יכול לבוא לסמינר רק אחרי 10 שנות לימוד. אני דיברתי
על כך ותבעתי זאת עוז לפני הפגוא, אך לא היה לי סומע. עליכם לדעת,
מי קשות הן שתי הסנים שיש להפסיק באמצע וללכת ללמוד בגימנסיה, בן

א. הכרמלי:

העם, אך לפעמים עדלוי, אינו יכול לבוא לאסיבה, אלא, רק אחרי 10 שנות לימוד. אבל לו יכול היה לבוא לפסיגד מיד לאחר סגור את בית-הספר העממי, ורבים: יכולים היו להיות מורים טובים לא פחות מאלה גומרי הקורסים המזורזים. אם כבר אנו נגשים לתיקונים - תבה נתקן את הדבר הפסוט והעממי הזה.

נוסף לכך, בקשר לשאלת הכשרת מורים - הרי מורים סיעבדו אפילו 30 שעות בשבוע, נתן הערב ברשותו, כדי ללמוד כלומר אפשר ללמוד שעה אחת בכל ערב, יוצא, איפוא, שהם יוכלו ללמוד 5 שעות בשבוע. דיבר כאן חבר הכנסת דינבורג על הקמת מרכזים גדולים בערים לטם הסתלמות המורים. אולם, מה יעשה מורה מן המעברה? אמנם רוב רובם של מורי המעברות נמצאים בלילה בערים, אך אפשר להסדיר גם דבר זה, ואם לא ילמדו 5 ערבים בשבוע, הרי ילמדו 3 ערבים בשבוע - דבר זה ניתן לסידור והוא גם יעיל. זוהי תוספת להצעת חבר הכנסת דינבורג. לדעתי, התחייבות לספל בבטיה זו באופן רציני, יטבה כדי להעלות את רמת המורה.

ב. דינבורג:

אני רוצה להעיר, כי כאשר נסגרו כתות א' ו-ב' בסמינרים הוסכם עם מחלקת החינוך, כי יקבעו מספר סטיפנדיות לתלמידי בתי הספר העממיים הרוצים להמשיך בהוראה והן תצמנה לאותם התלמידים אשר המנהלים ימצאו למתאימים להוראה, כדי לאפשר לתלמידים לגמור 2 כתות. במסך שנתיים או שלוש שנים קיימה מחלקת החינוך דבר זה וקיבלנו מספר תלמידים. עלי לציין, כי בכית המדרס בירוסלים, רק כ-30% ממספר התלמידים הנכנסים לכתה נסארים בהוראה. בכתה ב' - 40%, בכתה ג' - 75% ובכתה ד' נסארים בהוראה 100% ממספר התלמידים הנכנסים. (דר. בן-יהודה: כמה נכנסו מהגיימנטה?) הספגנר סימש להם דרך לקבל תעודת בגרות, ולא כדי ללכת לסמינר, מי שקרב בוגרי הסמינרים יסנם שופטים, מהנדסים - הם נכנסו לסמינרים, אבל לא עסקו בהוראה. אני רוצה שכל פרחטה תוקדם לסמינרים על-כן אני דורס סטיפנדיות לתלמידים המוכשרים.

א. הכרמלי:

בוגר בית-הספר העממי ההולך לגיימנטה ואם יש לו סטיפנדיה - מוטב שילך ישר לסמינר ועל-ידי-כך יש בשחון סיטאר סם.

ז. אסף:

לא ספתי את הרצאתו של דר. בן-יהודה.

חיוור ט. פרטיץ:

אני מצטערת שנסיאות הבית עשתה עתה את הסידורים המתאימים לצילום, וכל חברי הועדה אינם נוכחים.

הבעיה סאנו עוסקים בה עתה, היא הבעיה שמפגנת-ולאור מצ'אותנו - היא חמורה סבעתיים. אנו יודעים, כי עוד לפני העליה, לת. צמנט הצעירים כל-כך להוראה, ומשום כך עשה חבר הכנסת דינבורג את הסייגים אשר עשה. אולם, עתה יש לנו בעיות נוספות שהזמן גרמן, ובראש זבראשונת - תיקף הבעיה, כי אינו דומת הצורך במורים לפני הקמת המדינה ולפני העליה הגדולה, לזת של עכשיו.

מצב הבסחון, אף הוא גוזל מאתנו שורה שלמה של פנטיה חשובים מאד, חשובים בפוטנציה בשביל ההוראה, בעיקר מקרב חניכי בתי-הספר התיכוניים.

האמצעים שהיינו צריכים לאחוז בהם בליית בריחה - הם הקורסים המזורזים, המכינים לנו מורים. דר. בן-יהודה ודאי לא יסלים לדברי, כי ההבדל בן דר. בן-יהודה לביני הוא, כי הוא ביודעו את המצב - מברך על מעט הטוב שישנו, ואני ביודעי את הדברים, איבני חפצה לשכוח אף לרגע אחד את אשר אני רואה. אני רואה את המצב כמו שהוא, כי אם לא ייעשה באופן יסודי הסכם מסוים חכנוי על התחטבות הדדית בין משרד הבסחון ומשרד החינוך, יגרום הדבר לזעזועים

היו"ר ש. פרסיץ:

בלתי פוסקים. דבר זה יעמיד את משרד החינוך בפני חוסר אפשרות להכניס איזה שהם תיקונים

הקורסים המזורזים, האנשים הגומרים את הקורסים המזורזים מורידים את רמת המקצוע לשפל המדרגה ופוגעים בכל מטרות החינוך. רק יוצאים מן הכלל פה ושם קמו מורים טובים מקרב העליה, אך אל יצביעו על מקומות בודדים אלה. אמנם קמו כאלה העושים את עבודתם בדרך טובה ויעילה. אולם, אני מדברת על בתי-הספר והגנים ששם מסמסים פרחי כהונה, אנשים ללא הדרכה מספיקה ובצורה כזו הם עושים את עבודתם רמיה. אינני יודעת אם יתרונה של פעולה זו עולה על ההפסד הנגזר על-ידי הוראתם. אני מדברת על השיעורים, פשוטם כמסמסם. כבר הזכיר כאן חבר הכנסת דינבורג, כי אין מורים לקורסים אלה, ואין כל הסגחה על בוגרי הקורסים האלה. אנשים צעירים מקבלים במשך 5 חדשים את עיקרי הדברים. אך אחר-כך יש לסדר עבורם פגישות וסמינריונים, יש לתת אפשרות לראות את העבודה ולהתייחס אליה בכבוד. אין לנו די מפקחים ואין כל אפשרות לבקר במקומות השונים, כדי לראות את העבודה.

עתה נתבסרנו על הקמת האולפנים, כדי לאמן אנשים בשפה העברית. שמעתי, כי בימים הראשונים היתה התלהבות גדולה לאור מספר הנרשמים. אולם, לאחר שעבר משרד החינוך על טיבם והכשרתם של מורים אלה - פגה ההתלהבות, כך אמרו. אני חרדה לתוצאות של האולפנים ששם ילמדו את השפה העברית במשך 5 חדשים באופן אינטנסיבי ואחר-כך יסלחו לתרביץ תורה ברבים - על-ידי-כך נוריד את הרמה התרבותית של אזעלנסייתנו כזמן קצר.

בשאלת הסאלה מה לעשות? לדעתי, נוסף להסכם מדברתי עליו, אין ספק שיש לעשות רביזיה של העניין כולו. בצטרך להעמיד את הקורסים המזורזים של 5 חדשים על עבודה מעשית. ההסתלמות של 5 חדשים אינה מספיקה, כי רוב האנשים הבאים אללנו אינם יודעים עברית וצריכים תוך כדי 5 חדשים להסתגל לשפה - אין כל יכולת להסתגל במשך תקופה כה קצרה ולהקנות להם את התורה. אם נחפוץ להשתמש בכל אותם האמצעים שחזרו עליהם פעמים רבות ושלא הוצאו לפועל, כגון: שאקופט, אהטלפנת בקוהסימת, פמשך זמן יתרו רב, לחייב את כל אלונזים במטרות חלקיות לקבל עבודה שלמה, כי הבורך בעובדים משווע - אז יוכלו בוגרי הקורסים המזורזים ובוגרי הקורסים של הזמן השלם, כלומר אלה הלומדים 9 חדשים, הם לא יסלחו למקומות מרוחקים להרכיץ תורה, אלא, יעבדו בכת-ספר גדולים ליד מורים מנוסים יותר, ולמעברות יסלחו מורים מנוסים שיכולים לתרום את תרומתם לענין

כאשר מדברים על גיוס מורים וגננות לשרות המילואים - יש לעשות משהו בשטח זה. אם באמת רוצים להסדיר את העניין, יש להבטיח את מתן הסטיפנדיות ולחקים סמינרים עם אינטרביטים; שאם לא כן יכולים ללמוד בסמינרים רק אותם האנשים הגרים בסביבות העיר, ואחרים הרוצים ללמוד אינם יכולים להשיג חדר ואינם יכולים להתקיים. בשטח זה יש לנקוט זכויות גדולות. אולם, אנו עוסקים בהקמת בנינים לבתי-ספר, אבל לדעתי, יש להקים בנין ארעי, כדי לתת אפשרות לצעירים לחיות במוסד את חיייהם. עלינו לעשות זאת, כשם שאנו יכולים להסתתף בטורה של כל מיני פעולות אחרות - יש לעשות משהו גם בשטח זה, כי לא נוכל למשוך את הכוחות האלה להוראה, מסום שאין ביכולתם לעשות זאת מחוסר אמצעי קיום. אני יודעת את המצב, אילו היה תיכנון, אפשר היה להסנע מתקלות רבות. יש לחפש את האפשרויות לדיור מתאים ולמצוא אפשרויות קיום לאנשים הצעירים הגומרים את בתי-הספר העממיים וצריכים להתמחות במקצוע טובים מספר.

פ. אילנית: אף אני לא הייתי נוכחת כהרצאה, אבל תוך כדי כדי דיון התבהר לי ככך המדובר. לדעתי, נכונה עמדתה של חברת הכנסת פרסיץ לגבי הקורסים המזורזים. בתי-הספר הקורסים המזורזים אינם מורים, ובודאי שאינם מחנכים. ידועים לנו מקרים שיטנה שנת בצורת, או שנת חירום וישנם תנאים מיוחדים לטנים

פ. אילנית:

מסוג זה. אולם תנאים ^{אלה} נמשכים יותר מסנה אחת, אין מסק יכול להחזיק מעמד, ואין מדינה יכולה להחזיק מעמד ומוכרחה להיות תכנית.

לדעתי, ישנה תועלת בקורסים המזורזים, כאשר אתריהם באה הסתלמות מחייבת, כלומר זה סעמד בהסתלמות יכול להמטיך להיות מורה, בצורה כזו לפחות לא נגרם נזק לסגים רבות. אדם היוצא ללמד במקום מרוחק, מה היא ההסתלמות שהוא יכול לקבל? מוכרחה להיות סלקציה מסוימת, דובר כבר על כך, כי רוב המורים מהמעברות חוזרים לעת ערב העירה ויכולים לקבל הסתלמות מסוימת. לא הייתי אומרת, כפי שאמר חבר הכנסת הכרמלי, כי עליהם ללמוד 5 ערבים בסבוע. אולם, ללמוד שני ערבים בסבוע - הרי זכר זה הוא אנושי ומתקבל על הדעת. ברור, כי במידה שהמציאות תפתח הם לא יוכלו לחזור העירה, הם לא יוכלו לעשות זאת מבחינה גאוגרפית. נניח, כל אנשי הגליל, עליהם יהיה לקבל את הסתלמותם בצפת, אולם, תחילה יש להקים את המרכז בצפת עצמה. כן הדבר גם בגב, אך עדיין לא שמעתי שיסנה תכנית להקים מרכזים כאלה נניח, בבאר-סבע או בצפת, כדי שהמורים פעמיים בסבוע יוכלו לקבל את הסכלתם, שאם לא כן, הדבר איננו מעשי. אין זה פתרון אם אנשי סביבות ירוסלים, חיפה ותל-אביב יקבלו את הסכלתם והיתר לא יוכלו לקבל זאת.

שמעתי, כי מתכווננים לתת למורים הגוטרם את הקורסים המזורזים אפשרות להסתלם בחדטי הקיץ. אולם, בתקופה זו הם חייבים לצאת לטרות המילואים, וחייבים בקורסים רגילים ומיוחדים המסתדרים עבור כל המורים. על-כן יש לפנות לסמינרים שסם גמצאים כוחות עבודה טובים יותר ולסדר את הקורסים בפיוזור גאוגרפי גדול יותר שלא רק אנשי הערים יוכלו לקבל את ההסתלמות. נוסף לכך, מורים הנכנסים לקולקטיב של מורים בערים הגדולות יש להם עם גי להתיעץ וסמי ללמוד. אותם המורים הנסלחים למקומות המרוחקים, הם מבודדים. גם בסעת הויכוח הכללי על המעברות אמרתי, כי יש לקבל החלטה, כי זכות קדימה צריכה ל להנתן למעברות, בטסח ההוראה. כיצד אפשר להסדיר דבר זה, סמורה ותיק ומנוסה יעבור, הוא ומטפחתו למעברה - זהו דבר קשה. על-כן הצעתי הפרטית היי, כי הטרות במעברה יי הפך בחלקו לטרות הבטחון, והדבר ישמש לבטחון המדינה ולהצנתה. בצורה זו נוכל לקבל כוחות הוראה טובים, שאם לא כן הולכים למעברות אותם האנשים שלא יכלו להמדר במקומות אחרים ולא היו להם כל סיכויים אחרים. המצב הוא מוזנח ופטרטים אלה אפשר לתקן את המצב.

הוראה, זה הוא מקצוע מיוחד. אני רואה בתנועה הקיבוצית, כיצד אדם אחד למד במסך תקופה מסוכת ואחר-כך אמר תסלחו אותי לכל עבודה אחרת, לעבודה גופנית ובלבד שלא להוראה - זה הוא מקצוע קשה. ברור, כי ישנו מספר ניכר של תלמידים המתחילים ללמוד מקצוע זה ומפסיקים באמצע - זה הוא תהליך טבעי. על-כן יש לעסות מאמץ נוסף כדי להסיג את הסטיפנדיות. כן יש לפתוח בתי-אולפנא ציבוריים בשביל עולמם חדשים, ובסביל נוער חסר אמצעים, כדי שנוער ונערה מו המעברה יוכלו ללמוד בסמינרים. אנו גמצאים עתה בתקופה שהמקצועות הטכניים הם המוסכים יותר, ובעיקר את הנערים. אולם, לדעתי, אחד התפקידים החשובים במדינה זה הוא מקצוע ההוראה והחינוך.

ד. נצר:

אני הייתי בין אלה ששמעו את ההרצאה שמענו, כי נעשה הרבה בשטח זה. אני יכולה לציין בסופוק שנעשה הרבה ונקוות שהפעילות תמסך. אני הייתי רוצה לדעת מה מצב ההרסמה לסמינרים? שמעתי, כי ישנה הטנה ניכרת לבני ההרסמה, ובעיקר צרסמות בנות. מכל מקום הייתי רוצה לדעת מה מצב ההרסמה?

נוסף לכך, רציתי להעיר, כי אנו גמצאים כתקופה של עליית גלויות טובות. האם געטה משהו מצד משרד החינוך, העלות בקרב העדות הטובות את המזחות האינטלקטואליים. מתוך הנסיון של עליית גלות עירק, קבלו אנשי העדה הכנה מסוימת ויכלו לקום את כניסתם של העולים. אנו עומדים עתה בפני עליית גלות פרס. נדמה לי, כי בקרב

ד. נצר:

היטוב בארץ, מעטים הם היודעים להדבר אתם. האם נעשתה איזה שהיא פעולה כדי למיין אותם ולהכסיר כבר עתה את הכוחות האינטלקטואליים כדי שיוכלו לקלוט אותם.

אטר לסאלת חכשרת המורים, ישבן כאן שתי בעיות: חכנת מורים, חכשרת מורים העובדים כבר. אינני חושבת, כי נוכל לחייב מורה ללמוד יותר מאשר שני ערבים בשבוע. אולם, אפשר יהיה לחייבם ללמוד שני ערבים אלה ולבסוע בניה, לנהריה, כדי ללמוד. ואותם המורים המלמדים יטעו אחר-כך, בניה, לצפת וישהו שם שבועיים וילמדו.

אני תומכת בדעה האומרת, כי יש לשלוח את הילד מיד אחרי גומרו את בית-הספר העממי לסמינר שהוא יקבל שם השכלה כללית ופדגוגית.

נוסף לכך, שמעתי, כי התשלום בסמינר לחודש הוא בין 20 - 18 ל"י בכתות הנמוכות. האם לא נעשה דבר, כדי להוריד את שכר הלימוד ולהעמידו על תשלום מינימלי?

א. רזיאל-באור:

אחת הסיבות למיעוט מספר החולכים לסמינרים היא, כי עד כה לא הצלנו את הבעיה באופן משמעותי ביותר. לא די, כי אומרים שחסרים למעלה מ-2000 מורים. ע"כ הוצאה מחעליות האחרונות של "חשעה 12.00", או סווא העומדת בפתחן של עליות מסוימות, המצב הוא של "אין ברירה" והם מוכרחים לצאת. העליה האחרונה הבאה מארצות ערב מאשרת את העובדה, כי אמרו שגלות ערב היא מן החשוכות ביותר. כל הדברים האלה מעמידים אותנו בפני דלדול הכוחות הרוחניים של העם; אם נשקוף על אסר יכול לקרות, הרי ישנה סכנה אמאימת עלינו לא פחות מאסר הסכנה הפיזית, ואנו עומדים בפני הדלדול רוחנית. את הבעיה יש להעמיד באור כזה בפני הנוער ובפני הציבור. הנוער ה

הנוער הלומד לא היה מן האחרונים לתענות כאשר באו אליו בדרישות לשרות לאומי, לפני שנים מספר, כאשר הוא נקרא אלמסק ולבסק - היתה זו סיסמה, והנוער הלומד ביצע סיסמה זו. אם ידעו להביא את הדברים בצורה זו, תהיה הקריאה בלהבת יותר, ואז אינני יודעת אם הנוער ירצה ללכת רק למקצועות שכביים או אבסטרקטיים המצליחים ללכת להוראה. עליכם לדעת, כי בעוד שנים מספר תהיה בעיה יש המצומצמת ביותר לאחר בעית הבסתון. עד כה לא העלו את הבעיה בצורה שתולמת אותה.

בוגרי הקורסים המזורזים מרביסים על גבם את הצורך בהשתלמות. אולם, בכל זאת צריך היה לקבוע תקופה מסוימת, והתקופה של רישון ההשתלמות. ורק אחר-תקופת השתלמות מסוימת, בניה, תקופה של שנה אחת. יש אצלנו לתקיים מוסדות מרכזיים או איזוריים להשתלמות באותם המקומות שנמצאים בהם מורי המעברות והמורה יהיה חייב לבוא לסיעורי ההשתלמות - יהיה זה תנאי מפורש לקבלתו לעבודה. צריך שיבוצר לחץ עלבמורים. אולי, יש לעודד שיטת התחרות מן הסוג המעולה המרבה יקנאת סופרים

הדרישה שהסמינר יהיה המסכו של בית-הספר העממי - נכונה. אמנם, נכונה היא העובדה, כי תלמידי הסמינר אף הם עוברים אחר-כך למקצועות שונים, ואינם עוסקים בהוראה, אבל בכל זאת נשאר מספר מסוים מן התלמידים בהוראה. אני תומכת בדעה, כי יש להוריד את שכר הלימוד בכתות הנמוכות של הסמינר, שאם לא כן, רואים אתה התלמידים כדבר שבמותרות.

פ. אילנית:

כטם שיטנם אולפנים לאנשים מסוימים בתשלום מינצטלי שלומדים בהם רק עברית, האם לא היה כדאי לחשוב על אולפנים ל-6 חדשים שבהם לומדים עברית והשכלה הדורגית לעיסוקה שטוריה ונאמ

ד"ר בן-יהודה:

ויכוח זה הוא חשוב ומאלף. חבל מאוד שלא כל חברי הוועדה נוכחים עתה, ולא בוכחו בשעת ההרצאה, כי את אשר אנו מבררים היום, יקום מחר מישהו ויקשה על כך. אילו היו נלחצים כל החברים, גם חבר הכנסת דינבורג וגם חברת הכנסת אילנית, יתכן והיינו מרויחים זמן. אני דברתי על שנים שלושה יסודות כלליים מאוד, אבל אי-אפשר להקיף את הבעיה כולה, מבלי לראות את אותם היסודות העיקריים, או היסוד העיקרי - העליה איננה נושאת את עצמה בכל המובנים, מה שאמרה חברת הכנסת רזיאל נאור במלים אחרות. חלומו של הרצל היה, כי כל קהילה תקום על רבניה, ועל ספרי תורתה ותבוא לארץ. אז התנגדו לכך, פחדו מפני רבוי הלשונות. אך הדבר הזה ישנו עתה, אולם מן הצד השלילי שבהצעת הרצל, אף-על-פי שבזמנו התנגדו לצד החיובי שבדבר, כלומר עתה קמה כל קהילה על כל אנשיה ובאה לארץ, אך אין לה רבנים. מצב זה קיים לא רק בשטח החינוך. יוצאי-א"י שכל בני ארץ-ישראל צריכים להיות מורים. כל בני הישוב פועלים היום 12 אלף איש בהוראה, בעוד חדש וחצי יהיו קרוב לארבעה עשר אלף איש, ובעוד זמן קצר יהיו לנו קרוב ל-18 אלף מורים. אולם אילו יכלו כל בני ארץ ישראל להיות מורים לישוב העולה - דבר זה היה מגשים את חלומו של הרצל, אך דבר זה איננו בסביאנות.

יש לשים לב, כי אנשי הבטחון טוענים את אותו הדבר, כי הם זקוקים למפקדים בצבא במספר כה רב כשם שאנו זקוקים למורים, וכל האחרים יהיו סירובים - עולים חדשים. דבר זה הוא בלתי אפשרי, ואינו טוב מכל הבחינות. זוהי תופעה של פרוצט היסטורי שנקרא קבוץ גלויות ושגין לו דוגמה בהיסטוריה בשום אומה ולשון. אנו מנצלים את העליה, אנו לוקחים מן העליה מורים, יתכן שהעליה מביאה את מספר המורים הדרוש לה, מבחינה מספרית, אבל האיכות גרועה. ברור כי לעליה זו ישנם חסרונות ידועים, ואינני רואה פתרון, בלתי אם בתקופת מעבר שתמשך מספר שנים. הרי אינכם מחכים שמישהו מאתנו יקום ויציד להפטיק את ההוראה. הן במשך הכלכלי אנו סובלים את תנאי הצנע. אך לפי שעה, עדיין לא הפחתנו אף שעת למורים לכתה, עדיין לא נסענו מלפתוח בית-ספר באיזה שהוא מקום, אנו פותחים בית-ספר מיד כאשר צנו מקבלים ידיעה על כך, ועדיין לא נהגנו צנע בשטח זה, אמנם קיים מספר הצנע בקיבוץ לאיכות. אילו היה עלי לדאוג לכך שיהיו גם מורים טובים, הרי נראה לי שהדרך שאנו הולכים בה, היא הדרך הטובה יותר.

אני חייב לציין כי כל מורה מוכרח להשלים את ידיעותיו ולהבחין, על סנת לקבל את תעודת ההוראה. אנו עוד ויתרנו למורים שנתקבלו בליבת תש"ח, כי הסתדרות המורים טענה שלא הודענו בזמן שהם צריכים להבחין, כלומר שהמורים שנתקבלו עד שנת תש"ח היו מורים טובים, ובאו אנשים בעלי השכלה. לא ויתרנו על בחינות לאותם המורים שבאו בראשית שנת תש"ח - דבר זה סחיינו אותם להסתלם. אנו נתנו להם אפשרות להבחין במסך שנתיים. גם המורה רוצה הוא יכול לעשות זאת תוך שש שנים, הרשות בידינו לפטרו באם לא עבר את הבחינות תוך התקופה הזו. אם לא פטרנו אותו, הוא הופך לסורה קבוע. לידי הטכט זה הגענו למתאחדות העובדים. אם יעברו שש שנים והוא לא נבחן, ולא פוטר - הוא מקבל כל ימיו משכורת נמוכה יותר מזו של מורה שעמד בבחינות. בדרך כלל אין המורה רוצה להשאר בחות דרגה, ולישאר סמל שהוא מקבל משכורת נמוכה יותר. אנו חושבים כי תוך שש שנים תהיה יציבות גדולה יותר, על כן בעוה שנה או שנתיים - לא נוכל לפטר מורה, אבל בעוד חמש או שש שנים - אולי נוכל לעשות. הטכט זה עדיין לא נחתם, אולם קיימת החובה להבחין ולהשיג תעודה. אני חייב לציין כי בחינה בטחלקת החינוך איננה אידנטית עם בחינות הגמר במסינר, אף-על-פי שהבחינות בטחלקת החינוך הולכות ונעשות רציניות. לפני פסח נבחנו כ-300 מורים על מנת לקבל תעודת הוראה, הספיק עולה עתה, והבחינה נעשית וצינית יותר, כיוון שהבחינות הן בכתב ומקבלות צורה אחידה יותר. אנו איננו מפתרים מורים, ובעיקר אלה שנבחנו עתה, באם לא עמדו בבחינה, עליהם להבחין בעוד חצי שנה. טכל מקום קיים דבר כזה של בחינות, ואנו עומדים על כך. ברור, כי אילו יכולנו להרחיב את רשת ההשתלמות, היינו עוזרים בזה למורים. אמנם נעשית פה פעולה עצומה, הן מצדנו, והן מצד הסתדרות המורים והן מצד הזרמים על-ידי יזמה עצמית שלהם. אני משער כי במסך הזנה האחרונה יתלמו לפחות אלפים מורים, ואולי מפילו 2.600 מורים. לדעתה זהו מספר גדול, ביחס למספר המורים. להסתדרות המורים יש מוסד השתלמות משלה, אולם בקיץ תהיה ההשתלמות מסורתפת.

נ"ר בן-יהודה:

אשר ליטוד השני, למצב בשרות הבטחון - הוא אחד הספריעים הגדולים בענין זה. אינני מאשים אים, זוהי בעיה עצומה. אינני מגזים, אבל אני בטוח כי קרוב ל-20-15 מעבודת הילד במסך הינה הולכת לאבוד בגלל העתודות של הסורים. סורים יוצאים במסך כל הזמן לרות הסלואים, ואין כלל רוצים להתחשב בכך. עוד לפני חצי שנה היו מתחשבים בכך שהאיכות יורדת עד מאוד ביציאת הסורים לשרות הסלואים. על מי הם אינם מוותרים? על מיליהו שהוא פחות חשוב - הם מוותרים שהטורה חשובה הם אינם מוותרים עליו. כל תלמיד טוב בלסודים הוא גם מסך טוב וחיייל טוב, וכן גם טורה טוב בבית-הספר, והם אינם מוותרים על סורים טובים ביותר. לפני זמן קצר היתה לי מלחמה, על טורה לילדים בעלי מום, והם בסום פנים לא רצו לוותר עליה, סיום שהיא ספקדת בגדנ"ע, ונהלה את מבצע "ההתערות". לפי שעה אין כל הטכס בינינו לבין מסוד הבטחון, אילו היה כזה, היינו מסדרים מראש את חשובינו, אך בצורה זו איננו יכולים לסדר כל הישוב, ואיננו יכולים לדעת את המצב מראש.

בסידר

עקב כל הטבות האלה אין כל ערך להרשמה לסמינר, כי איננו יודעים את המצב. אנו משתדלים לקבל את כל התלמידים שנרשמו.

היטוד השלישי, הפחות חשוב, אבל אני כאחראי למסוד החינוך נתקל בכך. כל פעולה חדשה, או פעולה שאנו מרחיבים אותה דורשת אנשים שיטפלו בה, ואין כל יכולת להשיג אנשים. אדם שמוני מוציא מן ההוראה ומכניס אותו למסוד הוא סיד מקבל סכנת נ-30 ל"י פחות. יוצא אפוא, שהוא מפסיד במסכורתו. כאשר אני מוצא כבר אדם שיטפל באולפנים, למשל, לקחתי אדם שעבד במסוד החינוך בתפקיד אחד והעברתי אותו לתפקיד אחר, להלכה הוא מקבל מסכורת קצת יותר גבוהה, אולם ישנם קשיים רבים עם נציבות המנגנון בקשר לדרגת המסכורת. בדרך כלל הסורה מפסיד, כי כל טורה מרויח פעם וחצי נוספת על מסכורתו, ועובד פחות, הן אנו עצמנו דורשים זאת ממנו שיעבוד עבודה נוספת. הוא נותן לעורכים פרטיים, ועובד בכל סיני מוסדות תרבות אחרים. אין כל אפשרות למצוא אדם מתאים לאיזה שהוא תפקיד. אספר לכם על יחסי דוגמאות: אין במסוד החינוך מחלקה לאישור בנינים לבתי-ספר. הכרזנו שאנו זקוקים למהנדס ברובה גבוהה - ולא באה כל הצעה. מהנדס מרויח כיום קרוב ל-500 ל"י לחדש, ואיננו רוצה לעבוד אצלנו. דוגמה שניה: אנו זקוקים לרופא סיקסר בינינו לבין הסוטדות המטפלים בילדי בתי-הספר. אנו סומכים בדרך כלל על "הדסה", על קופת-חולים ועל עיריית תל-אביב. רצינו לעשות כאן פעולה גדולה והכרזנו על קבלת רופא - ואים לא נענה. חפצנו חפא ולא יכולנו למצוא. רופא אחד נענה, אבל אני מוכרח לוטר, כי היינו נאלצים להשיג את פניו. תארו לכם את הרופא, אם הוא הטכס לעבוד אצלנו.

אינני חושב שפנה ההתלהבות לגבי האולפנים. אין לנו תקציב מספיק כדי להכניס את כל אלה שנרשמו, כי זה עולה לנו הרבה יותר ממה שחשבנו. כל אדם באולפן יעלה לנו עד 30 ל"י לחודש, ונרשמו כ-800 אים - תארו לכם גמטה יעלה לנו הדבר במסך ארבעה חדשים. בקורסים המרוכזים אין מלמדים עברית, הם מקבלים אנשים יודעי עברית. ישנם אולפנים מיוחדים לאנשים בעלי היכלה, אך מחוסרי ידיעה בשפה העברית. ישנם אולפנים אחרים ל-5 חדשים, שיש מקבלים הכשרה מעשית, כלומר פיקוח על עבודתם המעשית, והם חייבים להבחין. לגומרי הקורסים המרוכזים אנו נותנים את ההשאלות חנם, בשנה הבאה נכין השאלות זו גם לטורות וגננות.

אשר להצעה, להכריז את הסורים החלקיים לעבוד עבודה שלמה - עלי לצייין, כי טורות חלקיות רבות עוזבות את ההוראה, כבר שמענו על כך, כי העוזרת בבית עולה אולי יותר ממה שהיא עצמה מקבלת. אם נכדיח את הסורות החלקיות לקבל עבודה שלמה - תעזובנה את העבודה מספר רב יותר.

ד"ר ב. בן-יהודה:

אשר להכשרת תורים - אלה החובבים כי המוצא היחידי לבעיה זו הוא הסטינר היילם של שש שנות למוד - אני מצטרף לדעתם, כלומר לדעתו של חבר הכנסת הכרמלי. דעת המפקחים אף היא אחת בניסיון זה. אדם הנכנס לבית ספר תיכון, ואם הוא תלמיד טוב, הוא לא יעזוב את בית-הספר התיכוני. האחוזים שאותם הזכיר חבר הכנסת דינבורג, עלי לציין, כי כאשר נכנס לסטינר נער בן שבע-עשרה - ברור שהוא גומר את הסטינר. אבל אם נקח את האחוזים בהתאם לכל מספר הנרשמים, הרי נרשמים קרוב ל-3.000 תלמיד לבתי-הספר התיכוניים, וכמה מהם עוברים במשך ארבע שנים למכינות? - רק בודדים. בסטינר שבבית-הכרם ובסטינר של זרם תובדים, רק בשמינית יש לתלמידים בחינה. אבל לרוב באים לסטינרים האלה תלמידים מכתות המסך במסקי העובדים, בעלי הכרה שאין להם השכלה מסודרת, והם אינם כה להוטים אחרי תעודת בגרות. לעומת זאת הסטינר על שם לוינסקי יכל שנה 150-200 תורים. עתה נרשמו שם לכתה א' קרוב למאתים תלמידים. לו יכולנו לפתוח חמש כתות מגבילות, ובכתה ה' באים תלמידים כאותו מספר שישנו, כלומר יהיו לנו אחר-כך שם עשר כתות מגבילות - היינו יכולים להוציא שנה שנה כ-500 תורים. אילו יכולנו לעשות דבר זה בכל הסטינרים - היה זה סקל על הביעה, אך דבר זה צריך לעלות ב-120 אלף ל"י. שכר הלמוד בשתי כתות בסטינר, עולה שם 100 אלף לשנה, ואחרי כל זאת עולה לנו הדבר 120 אלף ל"י. אם נדרוש סטינרים שלמים, אנו צריכים להגדיל את התקציב לפחות פי שלש, מכום זה יתקרב 360 אלף ל"י, ונוסף לכך נגדל מספר התורים - כך שדבר זה צריך לעלות קרוב לחצי מליון ל"י. (הינו ר. ש. פרסיץ זה היה בתקציב או לא?) כמובן שעל-ידי סטינרים של שש כתות היה עולה מספר התורים, וברור כי אילו לא היה צריך לשלם שכר לימוד - היה בודאי עולה מספר התורים.

אשר לסטיפנדריות - אם רוצים לתת סטיפנדריה, יש לתת סטיפנדריה הראויה לשמה, כלומר 250 ל"י לשנה לתלמיד, הוא צריך לחיות על חשבוננו ב-25 לירות לחדש, חלק מהחופש נשאר לו לרעוב, אם ניתן 200 סטיפנדריות בנות 250 ל"י כל אחת זה יעלה לנו כ-50 אלף ל"י לשנה. ובשנה הבאה אין זה רק 200 סטיפנדריות, אלא 400, ובשנה השלישית - 600 סטיפנדריות, זה דורש תקציב של 300 אלף ל"י לשנה שתבנה במשך הזמן ל-1.000 תלמידים, במשך שש שנים. להשאלמות המורים, האולפנים, הקורסים הטרוכזים - הדבר צריך לעלות לנו מליון ל"י לשנה. אמנם יש לנו תקציב אך הוא טרם אושר. בתקציב אנו דורשים 150 אלף ל"י לכך, ובתוספת כל הסעיפים אנו נגיע לטכום של מליון ל"י לשנה להכשרת תורים. אם ועדת החינוך תלחם לפעם דברים אלה, משרד החינוך יעמוד לצדכם בכל דבר. עליכם לקחת בחשבון שם אנו פותחים עתה סטינר שלם, הרי את הפרי נראה רק בעוד שש שנים. (ב.צ. דינבורג: הן אפשר להגדיל את הסטיפנדריות מסנה לשנתיים לגופרי הגמנטיות העובדים לסטינר). מטרותנו לדאוג לכל העם. אנו מפסיקים את הוצאת התלמידים באמצע הקורס. השנה לא נוציא אף תלמיד אחד מן הקורס.

אשר לוועדה מיוחדת שתטפל בכל תוניבים האלה - זהו דבר אפשרי. אך יש תחילה לסצוא את האנשים המתאימים. אשר לדבריו של חבר הכנסת דינבורג יש לקיים כתות מיוחדות לא בכל הסטינרים אלא רק בקטה מהם, הרי כל סטינר יכול לדרוש את אותה זכות ואין לנו יכולת לקיים זאת בכל הסטינרים.

הינ'ר ש. פרסיץ: אנו אמרנו את אשר היה לנו להגיד בקשר לבעיה זו. ד"ר בן-יהודה סטר לנו על המצב כמות שהוא. לא אחת נשוב לבעיה זו, ובעיקר כאשר נצטרך להוציא את המסוקנות, כי מה תועלת להקציב לחינוך 7 מליון ל"י, אם איננו יכולים להקציב את המינימום הדרוש כדי להיטיב את רמת התורה. הן אנו שולחים אנשיק בלתי מוכנים לעבודה.